

Облік і оподаткування

УДК 657.24:631

Оляднічук Наталія Володимирівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування*

Уманський національний університет садівництва

Олядничук Наталия Владимировна

*кандидат экономических наук,
доцент, доцент кафедры учета и налогообложения*

Уманский национальный университет садоводства

Olyadnichuk Nataliya

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation*

Uman National University of Horticulture

ORCID: 0000-0002-7900-2740

Кучеренко Тамара Євгеніївна

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування*

Уманський національний університет садівництва

Кучеренко Тамара Евгеньевна

*доктор экономических наук, профессор,
профессор кафедры учета и налогообложения*

Уманский национальный университет садоводства

Kucherenko Tamara

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation*

Uman National University of Horticulture

Іванова Наталія Анатоліївна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Уманський національний університет садівництва*

Иванова Наталия Анатольевна

*кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры учета и налогообложения
Уманский национальный университет садоводства*

Ivanova Nataliya

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor Department of Accounting and Taxation,
Uman National University of Horticulture
ORCID: 0000-0001-8714-9171*

Підлубна Ольга Дмитрівна

*викладач кафедри обліку і оподаткування
Уманський національний університет садівництва*

Подлубная Ольга Дмитриевна

*преподаватель кафедры учета и налогообложения
Уманский национальный университет садоводства*

Pidlubna Olha

*Lecturer of the Department of Accounting and Taxation
Uman National University of Horticulture*

**УДОСКОНАЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ
УЧЕТА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ
IMPROVEMENT OF DOCUMENTAL SUPPORT FOR MAIN
ACCOUNTING**

Анотація. Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх в процесі виробництва, поставки товарі, виконання робіт, надання послуг, здавання в оренду іншим фізичним і юридичним особам чи для виконання адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року або одного операційного періоду, якщо він більший за рік. Наявність та процес руху основних засобів на підприємстві, пов'язаний зі здійсненням господарських операцій щодо надходження, внутрішнього переміщення, вибуття, оформляють відповідними первинними документами. Метою статті є науково-теоретичне обґрунтування первинного обліку основних засобів, аналіз структури первинних документів та розробка пропозицій щодо їх оптимізації та удосконалення. Для досягнення поставленої мети проаналізовано сучасні вимоги національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, результати досліджень науковців щодо визнання, оцінки (переоцінки) основних засобів, які фіксуються у відповідних первинних документах в момент здійснення господарської операції. Встановлено, що сучасне документальне забезпечення наявності й руху основних засобів, їх оцінки не в повній мірі задовольняє потреби користувачів облікової інформації та не в повному обсязі формує обліково-економічну базу для аналітичного і синтетичного обліку. Досліджено чинне документальне регламентування первинного обліку наявності та руху основних засобів. Здійснено аналіз структури та інформаційного наповнення первинних документів щодо стану, руху та оцінки основних засобів. Запропоновано удосконалити первинні документи з обліку наявності та руху основних засобів шляхом їх структурного переформатування з метою відображення необхідної для потреб управління обліково-економічної інформації. Надані у статті пропозиції

сприятимуть оптимізації облікового процесу та неупередженості висвітленої інформації для потреб виробництва й управління.

Ключові слова: *первинний облік, документальне забезпечення, первісна вартість основного засобу.*

Аннотація. *Наличие и движение основных средств, связаны с осуществлением хозяйственных операций по поступлению, внутреннему перемещению, выбытию, оформляют соответствующими первичными документами. Целью статьи является научно-теоретическое обоснование первичного учета основных средств и разработка предложений по их оптимизации и усовершенствованию. Для достижения поставленной цели исследованы современные требования национальных положений (стандартов) бухгалтерского учета по определению, признанию и оценке основных средств, которые должны быть зафиксированы в соответствующих первичных документах. Установлено, что современное документальное обеспечение признания и оценки основных средств не в полной мере удовлетворяет потребности пользователей учетной информации и не в полном объеме формирует учетно-экономическую базу для аналитического и синтетического учета. Исследовано действующее документальное регламентирование первичного учета наличия и движения основных средств. Осуществлен анализ структуры и информационного наполнения первичных документов о состоянии, движении и оценке основных средств. Предложено усовершенствовать первичные документы по учету наличия и движения основных средств путем их структурного реформатирования с целью отображения необходимой для нужд управления учетно-экономической информации. Предоставлены в статье предложения будут способствовать оптимизации учетного процесса и беспристрастности освещенной информации для нужд производства и управления.*

Ключевые слова: *первичный учет, документальное обеспечение, первоначальная стоимость основного средства.*

Summary. *The presence and movement of fixed assets in the enterprise, associated with the implementation of economic transactions with regard to receipt, internal movement, retirement, drawn up by the relevant primary documents. The purpose of the article is to provide a scientific and theoretical substantiation of the primary accounting of fixed assets and to develop proposals for their optimization and improvement. In order to achieve this goal, modern requirements of national accounting regulations (standards) for the identification, recognition and appraisal of fixed assets, which should be documented in the relevant primary documents, have been researched. It has been established that the modern documentary support for the recognition and evaluation of fixed assets does not fully meet the needs of users of accounting information and does not fully form the accounting and economic basis for analytical and synthetic accounting. The effective documentary regulation of the primary account of the availability and movement of fixed assets is investigated. The analysis of the structure and information content of the primary documents concerning the status, movement and valuation of fixed assets is carried out. It is proposed to improve the primary documents on accounting for the availability and movement of fixed assets by means of their structural reformatting in order to reflect the necessary for the management of accounting and economic information. The proposals presented in this article will facilitate the optimization of the accounting process and the impartiality of the illuminated information for the needs of production and management.*

Key words: *primary accounting, documentary support, initial cost of the main asset.*

Постановка проблеми. Основою первинного відображення об'єктів бухгалтерського обліку є документація, яка дозволяє організувати суцільне і безперервне спостереження за рухом активів і зобов'язань суб'єкта економіки, підтверджує юридичну достовірність даних бухгалтерського обліку. Важливість і незаперечність первинного обліку на підприємстві встановлено Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», яким передбачено, що відповідальність за організацію та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності несе уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством, або власник відповідно до законодавства та установчих документів [20].

Вимоги до первинних документів, їх змістовне наповнення щодо господарських операцій, в тому числі і операцій з руху та оцінки основних засобів повинні узгоджуватися з нормативно-правовими актами, які регламентують визначення, визнання та оцінку відповідних активів і зобов'язань. Згідно П(с)БО 7 «Основні засоби» [17] усі основні засоби характеризуються відповідним складом, що покладено в основу їх класифікації, яка відображає характер і спосіб їх використання в діяльності суб'єкта господарювання, а отже, потребує документального забезпечення.

Наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання» від 04.11.2016 р., № 818 затверджено нові форми первинних документів з обліку основних засобів для суб'єктів держсектора. Цим наказом затверджені типові форми первинного обліку основних засобів та порядок їх заповнення суб'єктами державного сектора економіки [22]. Відповідно до цього наказу нові типові форми можуть застосовуватися юридичними особами, створеними відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правової форми і

форми власності, а також представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності. Необхідною умовою завдань первинного обліку основних засобів є дотримання законодавчо-нормативних вимог і облікової політики підприємства. Проте, нові форми первинних документів не в повній мірі відповідають потребам практики та вимогам П(с)БО 7 «Основні засоби».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання документального забезпечення обліку основних засобів завжди знаходяться в полі зору науковців, які розкривають шляхи та напрями удосконалення документального відображення економічної інформації у первинній документації, що є базовим підґрунтям для аналітичного і синтетичного обліку основних засобів. Значний вклад в розробку теоретико-методологічних основ первинного обліку основних засобів внесли Городянська Л.В. [2], Гресь Н.Л. [3], Гречко С.М. [4], Жарікова О.О. [5-6], Коритний В.О. [11], Левицька С. [12], Осадча О. [12], Роєва О.С. [23], інші. Дослідження цих вчених відображають проблеми документального оформлення господарських операцій з основними засобами з урахуванням сучасних вимог, проте є недостатньо висвітленими. Основними проблемами первинного обліку основних засобів, на які вказують дослідники даної тематики, є застосування застарілих показників їх руху і оцінки, які нині не використовуються в обліку і звітності підприємств.

Віддаючи належне науковим здобуткам вітчизняних учених, слід визнати, що питання первинного обліку основних засобів, формування їх первісної вартості, переоцінки та удосконалення форм первинних документів потребують подальшого наукового дослідження. До них належать питання, пов'язані з придбаними активами, які потребують витрат на монтажні та випробувальні роботи, відображення витрат на

формування первісної вартості основного засобу, документального забезпечення переоцінки залишкової вартості та сум зносу тощо.

Формування цілей статті. Метою статті є науково-теоретичне обґрунтування первинного обліку основних засобів та розробка рекомендацій з удосконалення їх документального забезпечення.

Виклад основного матеріалу. Вітчизняні суб'єкти підприємницької діяльності здійснюють управління основними засобами на підставі чинних нормативно-правових актів, основними серед яких є: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [20], Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [17], План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [16], Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [9], Наказ Міністерства аграрної політики України «Про затвердження спеціалізованих форм первинних документів з обліку основних засобів і інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств та методичних рекомендацій щодо їх застосування» [21], Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів [15]. Наказом Міністерства аграрної політики України «Про затвердження спеціалізованих форм первинних документів з обліку основних засобів і інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств та методичних рекомендацій щодо їх застосування» з метою забезпечення уніфікації ведення бухгалтерського обліку в сільськогосподарських підприємствах затверджено ряд первинних документів з обліку наявності та руху основних засобів, відомостей нарахування амортизації.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» регулює методологічні засади обліку основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, капітальних інвестицій незавершеного характеру, а

також регламентує формування інформації та розкриття її у фінансовій звітності, підставою інформаційного забезпечення яких є первинні документи.

Правильний облік основних засобів передбачає дотримання єдиного принципу їх грошової оцінки – первісна вартість, залишкова, переоцінена і ліквідаційна. Первісною вартістю основних засобів є собівартість їх придбання або створення. Собівартість основних засобів – це сплачена сума грошових коштів або їхніх еквівалентів. Порядок визначення первісної вартості основних засобів при визнанні встановлений П(с)БО 7 «Основні засоби».

Основним носієм облікової інформації на етапі первинного обліку є документ. Інформація, що відображається в первинних документах, наголошує Городянська Л. [2, с. 35], має бути правдивою, об'єктивною, достовірною, своєчасною і містити дані про майновий, грошовий і фінансовий стан підприємства.

Гречко С.М. вважає, що існуючий пакет первинних документів недостатньо розкриває обліково-економічну інформацію про наявність та рух основних засобів, і вважає за необхідне вдосконалювати структуру бланків документів первинного обліку або ж використовувати додатки до типових первинних документів [4, с. 43].

Жарікова О.О. вважає за необхідне удосконалення первинних документів з обліку наявності та руху основних засобів на законодавчому рівні, з метою приведення системи показників економічної інформації в єдину площину їх обліку та використання [6, с. 19].

Одним із шляхів вдосконалення документального забезпечення обліку основних засобів є приведення змісту документів до вимог нормативних актів, стверджує Коритний В.О. [11, с. 54].

Росва О.С., також вважає за необхідність вдосконалення типових форм первинних документів з обліку основних засобів. Так, автор вважає,

що інвентарну картку обліку об'єкта основних засобів необхідно доповнити реквізитами: метод амортизації, ліквідаційна вартість, термін корисного використання об'єкта, суми переоцінки тощо [23, с. 76].

Враховуючи викладені думки науковців впливає, що належне ведення первинного обліку основних засобів першочергово залежить від організації їх документування. Так, система організації бухгалтерського обліку починається з первинного обліку, без якого неможливо здійснювати синтетичний та аналітичний облік.

З часу затвердження пакету типових первинних документів з обліку основних засобів відбулися істотні зміни в організації бухгалтерського обліку основних засобів. Виходячи з цього, необхідно удосконалювати теоретичні і практичні засади організації обліку основних засобів у напрямі розширення її управлінських можливостей, максимально пристосовуючи до практичних запитів суб'єктів підприємницької діяльності, що виникають у процесі прийняття управлінських рішень щодо руху основних засобів та ефективності їх використання. Основними напрямками удосконалення організації обліку основних засобів є оптимізація форм первинних документів та реєстрів синтетичного й аналітичного обліку, а також способів і методів збирання, обробки та узагальнення облікової інформації.

Первинним документом, що відображає факт придбання основного засобу суб'єктом підприємництва є Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів. Застосовується даний документ при здійсненні господарської операції їх зарахування до складу основних засобів окремих об'єктів. У момент складання Акту приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів необхідно сформулювати Акт введення в експлуатацію об'єкта основних засобів (максимально пристосований до потреб управління процесом обліку основних засобів) (документ 1), з метою відображення (перенесення

інформації з інших первинних документів) усіх витрат з моменту придбання активу, його транспортування, дообладнання та доведення до стану, придатного для використання та визначення первісної вартості, яка обов'язково обліковується в Акті приймання-передачі та Інвентарній картці обліку об'єкта основних засобів.

Документ 1

ЗАТВЕРДЖУЮ _____
(найменування юридичної особи) (посада, ініціали та прізвище)
_____ «__» _____ 20__ р.
Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ

Акт № _____ введення в експлуатацію об'єкта основних засобів

(назва об'єкта, номенклатурний номер)

Номер паспорта	Рік випуску (побудови)	Метод амортизації		Сума річної амортизації	Строк корисного використання
		Дебет	Кредит		
1	2	3	4	5	6
Первісна вартість на момент зарахування на баланс					

Проведено огляд _____,
(назва об'єкта)

у момент введення в експлуатацію об'єкт знаходиться _____
(місцезнаходження об'єкта)

Коротка характеристика об'єкта _____
Об'єкт технічним умовам *відповідає/не відповідає* _____
(вказати, що саме не відповідає)

Доробка *не потрібна/потрібна* _____
(вказати, що саме потрібно)

Результати випробування об'єкта _____
Висновок комісії _____

Перелік документації, що додається _____
Голова комісії _____

(посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

Члени комісії: _____
(посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

_____ (посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

_____ (посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

Прийняв _____
(посада) (підпис) (ініціали та прізвище)

Особа, яка відобразила господарську операцію в бухгалтерському обліку _____
(підпис) (посада, ініціали та прізвище)

Головний бухгалтер _____ «__» _____ 20__ р.
(підпис) (ініціали та прізвище)

Джерело: складено авторами

Застосування в обліку Акту введення в експлуатацію об'єкта основного засобу забезпечить єдиний методологічний підхід до визначення первісної вартості, розкриттям інформації про всі витрати з придбання активу, що сприятиме підвищенню продуктивності праці облікових працівників та якості обліково-аналітичної інформації. Інвентарна картка застосовується для обліку всіх видів основних засобів, що надійшли в експлуатацію. Інвентарна картка ведеться в бухгалтерії на кожний об'єкт чи групу об'єктів. Документ складають на підставі даних Акту приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів, технічної та іншої документації.

Інвентарна картка обліку основних засобів (ф. № ОЗ-6), типова форма якої затверджена наказом Мінстату України від 19.12.95 р. № 352, містить реквізити, які сьогодні не мають економічної цінності: код норми амортизаційних відрахувань (на повне відновлення і капітальний ремонт), норма амортизаційних відрахувань (на повну відбудову і на капітальний ремонт), поправочний коефіцієнт, дата початку сплати за основні засоби (місяць, рік). Крім того, в документі необхідно вказувати інформацію про переоцінку основних засобів: залишкової вартості та нарахованого зносу. Удосконалення типової форми Інвентарної картки обліку об'єкта основних засобів передбачає відображення господарських операцій переоцінки активу та фіксування такої інформації в документі (документ 2). Запропонована форма Інвентарної картки обліку об'єкта основних засобів забезпечить акумуляцію обліково-економічної інформації про певний об'єкт основного засобу на момент його придбання, використання, переоцінки, вибуття тощо.

Стандартом «Основні засоби» передбачено проводити переоцінку об'єктів основних засобів, якщо їх залишкова вартість відрізняється від справедливої вартості на дату балансу. У разі переоцінки об'єкта основних

засобів на ту саму дату переоцінюються всі об'єкти групи основних засобів, до якої належить цей об'єкт.

Документ 2

_____ Ідентифікаційний код
 (найменування юридичної особи) за ЄДРПОУ _____

Інвентарна картка № _____ обліку об'єкта основних засобів

_____ (повна назва об'єкта і його призначення)

Коротка індивідуальна характеристика об'єкта:

Інвентарний номер	Синтетичний рахунок, субрахунок	Рік випуску (побудови)	Паспорт, модель, тип, марка	Заводський номер	Місцезнаходження об'єкта	Матеріально відповідальна особа

Акт введення в експлуатацію (дата, номер)	Акт приймання-передачі (дата, номер)	Первісна вартість, грн	Ліквідаційна вартість, грн	Вартість, яка амортизується грн	Строк корисного використання	Метод нарахування амортизації	Річна сума амортизації
Зміна первісної вартості об'єкта*							

*вказується після переоцінки об'єкта

Зміни у вартості об'єкта:

Дата операції	Зміст господарської операції	Переоцінена первісна вартість, грн	Кореспонденція рахунків		Переоцінена сума зносу, грн	Кореспонденція рахунків	
			Дебет	Кредит		Дебет	Кредит

Інформація про рух об'єкта:

Внутрішнє переміщення				
№ з/п	дата	назва, номер документа	місцезнаходження об'єкта після переміщення	матеріально відповідальна особа

Дата	Назва, номер документа	Причина вибуття

Картку заповнив _____ « ____ » _____ 20__ р.
 (підпис) (посада, ініціали та прізвище)

Джерело: складено авторами

Бухгалтерські записи з переоцінки основних засобів залежать від результату попередніх переоцінок. Результати переоцінки основних засобів включають до фінансової звітності того періоду, за підсумками якого здійснювали переоцінку. Сума дооцінки основних засобів включається до складу капіталу в дооцінках, а уцінки – до складу інших витрат.

Грунтовні роз'яснення дає В. Мервенецька щодо основних вимог при здійсненні переоцінки основних засобів [14, с. 17]. Рішення суб'єкта

підприємницької діяльності щодо переоцінки основних засобів мають бути виважені, оскільки приймаючи рішення щодо проведення (не проведення) переоцінки основних засобів, підприємству слід враховувати наступне:

- у результаті дооцінки збільшується балансова вартість основних засобів та власного капіталу, що сприяє покращенню інвестиційної привабливості підприємства для банків та інших кредиторів;
- дооцінка може допомогти уникнути зменшення зареєстрованого (пайового) капіталу підприємства;
- розміри капіталу в дооцінках враховуються під час визначення частини вартості майна, яка виплачується учасникові, що виходить із товариства;
- уцінка балансової вартості основних засобів зменшує амортизаційні відрахування і, як наслідок, собівартість продукції, а дооцінка – навпаки, призводить до збільшення сум амортизації та витрат діяльності.

Досить важливим питанням організації ефективного використання основних засобів та нарахування й обліку амортизації на них є визначення фактично необхідного терміну використання певного об'єкту. Актуальним дане питання є для основних засобів, які використовуються суб'єктом підприємництва протягом певного операційного циклу, періоду, сезону тощо. Тобто основний засіб, що обліковується на балансі підприємства, відповідно до виробничих потреб застосовується протягом певного періоду, а в інший час року не задіяний, то доречно переводити його на консервацію.

Відповідно до Положення «Про порядок консервації основних виробничих засобів підприємства», затвердженого постановою КМУ від 28.10.1999 року №1183, основні засоби можна передати на консервацію у зв'язку з їхньою несправністю або у зв'язку з відсутністю потреби в них. Положення № 1183 Положення обов'язкове для виконання

підприємствами, які мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави, а також підприємств державної форми власності. Для інших підприємств назване положення носить рекомендаційний характер.

Оскільки основний засіб відповідно до технології виробництва використовується протягом неповного операційного періоду, то нарахування амортизації на такий актив призводить до штучного завищення собівартості виробленої продукції, недостовірного відображення фінансових результатів, а в результаті зменшення прибутку, що є фінансово не вигідним для суб'єкта підприємництва. У випадку недоцільності використання об'єкта основних засобів, підприємство має право прийняти рішення про тимчасове припинення нарахування амортизації, тобто переведення на консервацію з можливістю відновлення функціонування в подальшому. Це дасть змогу зберегти основний засіб і зменшити поточні витрати.

З метою підготовки обґрунтованих матеріалів щодо консервації певного об'єкта основних засобів створюється компетентна комісія на чолі з керівником підприємства, до повноважень якої належить процес визначення доцільності переведення об'єкта на консервацію, а також техніко-економічного обґрунтування розконсервації та використання основного засобу у майбутньому.

Положенням № 1183 передбачено наступний порядок здійснення робіт з консервації основних засобів: розробка проекту консервації, що складається з пояснювальної записки та технологічної документації на здійснення консервації; створення відповідної комісії на чолі з керівником підприємства для підготовки рішення про проведення консервації основних засобів і тимчасового припинення нарахування амортизації на такі об'єкти; складання Акту про тимчасове виведення основних засобів з виробничого процесу та їх консервацію (документ 3), що затверджується керівником підприємства.

Аналітичний облік основних засобів, переведених на консервацію, доцільно вести на окремому аналітичному рахунку, який за потреби необхідно відкрити до конкретного субрахунку з обліку основного засобу. Переведення на консервацію основних засобів, які тимчасово не використовуються у виробничому процесі підприємства, забезпечить дотримання принципу обачності та достовірне відображення витрат в обліку, що формують собівартість продукції.

Документ 3							
_____ (найменування юридичної особи)	ЗАТВЕРДЖУЮ _____ (посада, ініціали та прізвище) _____ «__» _____ 20__ р.						
Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ							
АКТ № _____ про тимчасове виведення основних засобів з виробничого процесу та їх консервацію							
_____ (найменування та місцезнаходження об'єкта)							
Комісія, утворена наказом _____ від «__» _____ 20__ р. (посада особи, яка видала наказ)							
у складі голови комісії: _____ (прізвище, ім'я, по батькові, посада)							
і членів комісії: _____ (прізвище, ім'я, по батькові, посада) (прізвище, ім'я, по батькові, посада) (прізвище, ім'я, по батькові, посада)							
провела огляд об'єкта _____ та обгрунтувала необхідність консервації (назва об'єкта)							
Рішення комісії _____							
(обгрунтовані висновки про необхідність консервації об'єкта, термін консервації)							
№ наказу про консервацію об'єкта	Первісна вартість	Залишкова вартість (на момент консервації)	Знос (на момент консервації)	Ліквідаційна вартість	Метод нарахування амортизації	Термін експлуатації	
						згідно технічних документів	фактичний
Господарські операції щодо консервації об'єкта та витрати на його утримання					Кореспонденція рахунків		Сума, грн
					Дебет	Кредит	
Голова комісії _____		_____		_____			
		(посада)		(підпис)		(ініціали та прізвище)	
Члени комісії: _____		_____		_____			
		(посада)		(підпис)		(ініціали та прізвище)	
_____		_____		_____			
		(посада)		(підпис)		(ініціали та прізвище)	
_____		_____		_____			
		(посада)		(підпис)		(ініціали та прізвище)	

Джерело: складено авторами

Об'єкт основних засобів вилучається з активів (списується з балансу підприємства) у разі його вибуття внаслідок безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом. Фінансовий результат від вибуття об'єктів основних засобів визначається вирахуванням з доходу від вибуття основних засобів їх залишкової вартості, непрямих податків і витрат, пов'язаних з вибуттям основних засобів. У разі часткової ліквідації об'єкта основних засобів його первісна (переоцінена) вартість та знос зменшуються відповідно на суму первісної (переоціненої) вартості та зносу ліквідованої частини об'єкта. Основні засоби, які підприємство реалізує, оцінюються за чистою реалізаційною вартістю, тобто за справедливою вартістю основного засобу за вирахуванням очікуваних витрат на його реалізацію. П(с)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про необоротні активи, утримувані для продажу, та групу активів, що належить до вибуття в результаті операції продажу, а також припинену діяльність та розкриття такої інформації у фінансовій звітності.

Для визначення непридатності основного засобу до використання, або неможливості їх реалізації чи передачі іншим підприємствам, неефективності або недоцільності їх поліпшення (ремонт, модернізації тощо) та оформлення відповідних первинних документів на підприємстві створюють постійно діючу комісію. За результатами роботи комісія оформляє Акт списання основних засобів або Акт списання транспортних засобів. В актах обов'язково має бути запис, що комісія визнала подальшу експлуатацію об'єкта за первісним призначенням неможливою, підстави для такого визнання та результати ліквідації об'єкта. В результаті ліквідації основного засобу (розбирання, демонтажу тощо) можуть бути отримані придатні до подальшого використання матеріальні цінності. Їх кількість та вартість обов'язково зазначають в акті списання або роблять

запис про те, що такі матеріальні цінності не виявлені.

До актів списання основних засобів додають реєстри аналітичного обліку основних засобів, що ліквідуються: інвентарна картка обліку основних засобів, в якій роблять відповідні записи про вибуття основного засобу. Також здійснюють відповідні відмітки в описі інвентарних карток з обліку основних засобів, картці обліку руху основних засобів, інвентарному списку основних засобів тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результати проведеного дослідження щодо стану документального забезпечення обліку основних засобів дозволяють зробити наступні висновки:

1. Сучасні типові та спеціалізовані первинні документи потребують глобальних структурних змін, введення додаткових реквізитів та вилучення тих, які не складають економічної цінності, з метою забезпечення усестороннього облікового процесу та формування правдивої і неупередженої інформації.

2. Доведено, що введення в обліковий оборот суб'єктів підприємництва наступних документів: Акт введення в експлуатацію основних засобів, Акт про тимчасове виведення основних засобів з виробничого процесу та їх консервацію, забезпечить безперервний процес бухгалтерського обліку.

3. Визначено, що удосконалення первинних документів з обліку наявності та руху основних засобів шляхом їх структурної перебудови забезпечить формування неупередженої обліково-економічної інформації щодо наявності та руху основних засобів, їх первісної оцінки, переоцінки, нарахування амортизації, що сприятиме покращенню аналітичного і синтетичного обліку для потреб управління.

Перспективи подальших досліджень доречно здійснювати в напрямку синхронного удосконалення документального забезпечення та законодавчого й нормативно-правового поля з метою забезпечення

комплексного підходу до оптимізації облікового процесу.

Література

1. Бойчук Є. Консервуємо основні засоби/фонди без проблем. Все про бухгалтерський облік. 2013. № 95. С. 6-10.
2. Городянська Л. Організація первинного обліку основних засобів на підприємстві. Бухгалтерський облік і аудит. 2003. № 6. С. 26-35.
3. Гресь Н.Л. Інвентарний номер основного засобу: порядок присвоєння та використання. Облік і фінанси. 2018. № 1(79). С. 39-44.
4. Гречко С.М. Документальне оформлення надходження основних засобів. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2011. № 4 (58). С. 41-43.
5. Жарікова О.О. Первинний облік основних засобів: удосконалення типових форм. Вісник Севастопольського національного технічного університету. Серія: Економіка і фінанси. 2011. Вип. 116. С. 55-59.
6. Жарікова О. Облік необоротних активів: деякі питання вдосконалення законодавчого регулювання. Бухгалтерський облік і аудит. 2016. № 4. С. 14-20.
7. Задорожний З. Проблемні питання обліку руху матеріальних необоротних активів. Бухгалтерський облік і аудит. 2016. № 10. С.12-16.
8. Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків, затвердженою наказом Мінфіну України від 11.08.94 р. № 69. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0202-94> (дата звернення 08.04.2019).
9. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджених наказом Мінфіну України від 30.11.1999 №

291. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення 12.04.2019).
10. Кафка С.М. Економічний і бухгалтерський підходи до оцінки необоротних активів. Облік і фінанси. 2017. № 1. С. 33-40.
 11. Коритний В.О. Шляхи вдосконалення документального забезпечення обліку основних засобів в сільськогосподарських підприємствах. Облік і фінанси. 2018. № 1(79). С. 53-58.
 12. Левицька С., Осадча О. Критерії ефективності документаційних процесів. Бухгалтерський облік і аудит. 2012. № 1. С. 10-17.
 13. Мервенецька В. Переоцінка основних засобів: основні вимоги. Баланс-Агро. 2017. № 46. С. 12-14.
 14. Мервенецька В. Бухоблік переоцінки основних засобів: практичні приклади. Баланс-Агро. 2017. № 46. С. 15-18.
 15. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Мініфіну України від 30.09.2003 № 561. URL: <http://www.buhgalteria.com.ua/News/561.html> (дата звернення 11.04.2019).
 16. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99р. №291. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0892-99> (дата звернення 07.04.2019).
 17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. №92. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0288-00> (дата звернення 02.05.2019).
 18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»: наказ Міністерства фінансів України від 07.11.2003р. № 617. URL:

- <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1054-03> (дата звернення 03.05.2019).
19. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість»: наказ Міністерства фінансів України 02.07.2007р. №779. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07> (дата звернення 03.05.2019).
 20. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.1999р. №996-XIV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14&p=1306924068>. (дата звернення 02.05.2019).
 21. Про затвердження спеціалізованих форм первинних документів з обліку основних засобів і інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств та методичних рекомендацій щодо їх застосування: наказ Мінагрополітики України від 27.09.07р. № 701. URL: http://www.uazakon.com/documents/date_b4/pg_gvnwsz.htm(дата звернення 06.05.2019).
 22. Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання: наказ Міністерства фінансів України від 13.09.2016 р. № 818. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16> (дата звернення 06.05.2019).
 23. Роева О.С. Проблемні питання первинного обліку основних засобів. Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. 2010. Вип. 7 (25). Ч. 3. С. 74-78.
 24. Хома С. Особливості обліку забезпечення щодо виведення основних засобів з експлуатації з урахуванням вимог міжнародних стандартів фінансової звітності. Бухгалтерський облік і аудит. 2009. № 10. С. 23-27.

References

1. Bojchuk Je. Konservujemo osnovni zasoby/fondy bez problem. Vse pro bukhghaltersjkyj oblik. 2013. # 95. S. 6-10.
2. Ghorodjansjka L. Orghanizacija pervynnogho obliku osnovnykh zasobiv na pidpryjemstvi. Bukhghaltersjkyj oblik i audyt. 2003. # 6. S. 26-35.
3. Ghresj N.L. Inventarnyj nomer osnovnogho zasobu: porjadok prysvojennja ta vykorystannja. Oblik i finansy. 2018. # 1(79). S. 39-44.
4. Ghrechko S.M. Dokumentaljne oformlennja nadkhodzhennja osnovnykh zasobiv. Visnyk Zhytomyrsjckogho derzhavnogho tekhnologhichnogho universytetu. Serija: Ekonomichni nauky. 2011. # 4 (58). S. 41-43.
5. Zharikova O.O. Pervynnyj oblik osnovnykh zasobiv: udoskonalennja typovykh form. Visnyk Sevastopoljsjckogho nacionaljnogho tekhnichnogho universytetu. Serija: Ekonomika i finansy. 2011. Vyp. 116. S. 55-59.
6. Zharikova O. Oblik neoborotnykh aktyviv: dejaki pytannja vdoskonalennja zakonodavchogho reghuljuvannja. Bukhghaltersjkyj oblik i audyt. 2016. # 4. S. 14-20.
7. Zadorozhnyj Z. Problemni pytannja obliku rukhu materialjnykh neoborotnykh aktyviv. Bukhghaltersjkyj oblik i audyt. 2016. # 10. S.12-16.
8. Instrukcija z inventaryzaciji osnovnykh zasobiv, nematerialjnykh aktyviv, tovarno-materialjnykh cinnostej, ghroshovykh koshtiv i dokumentiv ta rozrakhunkiv, zatverdzhenoju nakazom Minfinu Ukrajiny vid 11.08.94r. # 69. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0202-94> (data zvernennja 08.04.2019).
9. Instrukcija pro zastosuvannja Planu rakhunkiv bukhghaltersjckogho obliku aktyviv, kapitalu, zobov'jazanj i ghospodarsjkykh operacij pidpryjemstv i orghanizacij, zatverdzhenykh nakazom Minfinu Ukrajiny vid 30.11.1999 # 291. URL: <http://zakon.rada.gov.ua /laws/show/z0893-99> (data zvernennja 12.04.2019).

10. Kafka S.M. Ekonomichnyj i bukhghaltersjkyj pidkhody do ocinky neoborotnykh aktyviv. *Oblik i finansy*. 2017. # 1. S. 33-40.
11. Korytnyj V.O. Shljakhy vdoskonalennja dokumentaljnogho zabezpechennja obliku osnovnykh zasobiv v siljsjkoghospodarsjkykh pidpryjemstvakh. *Oblik i finansy*. 2018. # 1(79). S. 53-58.
12. Levycjka S., Osadcha O. Kryteriji efektyvnosti dokumentacijnykh procesiv. *Bukhghaltersjkyj oblik i audyt*. 2012. # 1. S. 10-17.
13. Mervenecjka V. Pereocinka osnovnykh zasobiv: osnovni vymoghy. *Balans-Aghro*. 2017. # 46. S. 12-14.
14. Mervenecjka V. Bukhoblik pereocinky osnovnykh zasobiv: praktychni pryklady. *Balans-Aghro*. 2017. # 46. S. 15-18.
15. Metodychni rekomendaciji z bukhghaltersjkogho obliku osnovnykh zasobiv, zatverdzeni nakazom Minfinu Ukrainy vid 30.09.2003 # 561. URL: <http://www.buhgalteria.com.ua/News/561.html> (data zvernennja 11.04.2019).
16. Plan rakhunkiv bukhghaltersjkogho obliku aktyviv, kapitalu, zobov'jazanj i ghospodarsjkykh operacij pidpryjemstv i orghanizacij: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 30.11.99r. #291. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0892-99> (data zvernennja 07.04.2019).
17. Polozhennja (standart) bukhghaltersjkogho obliku 7 «Osnovni zasoby»: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 27.04.2000r. #92. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0288-00> (data zvernennja 02.05.2019).
18. Polozhennja (standart) bukhghaltersjkogho obliku 27 «Neoborotni aktyvy, utrymuvani dlja prodazhu, ta prypynena dijalnistj»: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 07.11.2003r. # 617. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1054-03> (data zvernennja 03.05.2019).

19. Polozhennja (standart) bukhghaltersjkoĝo obliku 32 «Investycijna nerukhomistj»: nakaz Ministerstva finansiv Ukrajinu 02.07.2007r. #779. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07> (data zvernennja 03.05.2019).
20. Pro bukhghaltersjkyj oblik ta finansovu zvitnistj v Ukrajinu: zakon Ukrajinu vid 16.07.1999r. #996-XIV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14&p=1306924068>. (data zvernennja 02.05.2019).
21. Pro zatverdzhennja specializovanykh form pervynnykh dokumentiv z obliku osnovnykh zasobiv i inshykh neoborotnykh aktyviv siljsjkoĝospodarsjkykh pidpryjemstv ta metodychnykh rekomendacij shhodo jikh zastosuvannja: nakaz Minagropolityky Ukrajinu vid 27.09.07r. # 701. URL: http://www.uazakon.com/documents/date_b4/pg_gvnwsz.htm(data zvernennja 06.05.2019).
22. Pro zatverdzhennja typovykh form z obliku ta spysannja osnovnykh zasobiv sub'jektamy derzhavnogo sektoru ta porjadku jikh skladannja: nakaz Ministerstva finansiv Ukrajinu vid 13.09.2016 r. # 818. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16>(data zvernennja 06.05.2019).
23. Rojeva O.S. Problemni pytannja pervynnogo obliku osnovnykh zasobiv. Ekonomichni nauky. Serija: Oblik i finansy. 2010. Vyp. 7 (25). Ch. 3. S. 74-78.
24. Khoma S. Osoblyvosti obliku zabezpečennja shhodo vyvedennja osnovnykh zasobiv z ekspluataciji z urakhuvannjam vymogh mizhnarodnykh standartiv finansovoji zvitnosti. Bukhghaltersjkyj oblik i audyt. 2009. # 10. S. 23-27.